

Letošnji uspeh z umetnimi gnojili.

Dolgoletne izkušnje so prepričale tudi naše kmetovalce, da brez umetnih gnojil dandanes ni mogoče več dobro gospodariti. Marsikateri izmed njih pa še danes ne v pravilno z njimi ravnati, zato pa ima pri njih uporabi večkrat neuspehe. Priporočljivo je torej, da jih poskuša rabiti najprej v manjših množinah in šele potem, ko se je prepričal o njih učinku in pravilni uporabi, gnoji z njimi v večjem obsegu. V to svrho so nujno potrebni gnojilni poskusi.

Že vsa leta po prevratu so se v Sloveniji na raznih kmetijskih rastlinah izvajali poskusi gnojenja z umet-

Oglejmo si sedaj, kako so izpadli letošnji gnojilni poskusi na žitu, ki jih je pri nas izvedla Delegacija proizvajalcev čilskega solitra. Takih poskusov je bilo dvoje vrst: demonstrativni z namenom, da se dožene učinek posameznih gnojil, obenem pa tudi njih učinek pri skupni porabi. Priprsti poskusi pa kažejo samo učinek čilskega solitra.

Pri demonstrativnih poskusih se je hotelo dognati, kako učinkuje na žito (pšenico): v primeri z negnojenim O sam superfosfat P, kako sam čilski soliter N, kako oba skupaj PN in končno kako oba ta dva in kalijeva sol PKN skupaj. Povprečne številke iz petih poskusov na 1 ha zemlje na pridelku zrnja in slame so dale v meterskih stotih tele uspehe:

Gnojenje	O		P		N		PN		PKN	
	zrna	slama	zrnje	slama	zrna	slama	zrnje	slama	zrnje	slama
Pridelek	18·3	34·2	19·3	36·4	20·6	40·6	21·3	41·	23·7	43·6
Večji uspeh	—	—	1	2·2	2·3	6·4	3	6·8	5·4	9·4
Izdatki za gnojila Din			270		420		690		945	
Vrednost večjega pridelka Din			360		895		1090		1820	
Čisti dobiček Din			90		475		400		875	

dimi gnojili. Ti so potrebni iz naslednjih razlogov: prvič da ugotovimo učinek posameznih gnojil v različnih zemljah, drugič da se pričamo, katera gnojila so prikladna za posamezne rastline, tretjič katera največja množina jim še koristi, in četrtič v katerih količinah se njih uporaba najbolj izplača. Take poskuse izvaja v Sloveniji Kmetijska družba, Kalijev agrikulturno-kemični urad in delegacija proizvajalcev čilskega solitra.

Te številke nam povedo, da je najslabše učinkoval sam superfosfat, nekoliko boljše čilski soliter, je boljše oba skupaj, izredno ugodno pa superfosfat, kalijeva sol in čilski soliter.

Številke nam tudi pričajo, v koliko se je izplačalo gnojenje s posameznimi gnojili. Največji čisti dobiček je dalo pač polno gnojenje PKN. To je razumljivo, kajti rastlina se v smislu zakona o minimumu popolnoma razvija šele tedaj, če ima na razpolaganje vse redilne snovi

Pa tudi čilski soliter sam se je dobro obnesel, kajti dušik potrebuje rastlina za razvoj vseh zelenih delov. Čim krepkejša je rastlina v mladosti, tem boljše tudi cvete in zarodi bolj kleno zrnje. Tudi superfosfat sam je odrezal z dobičkom, toda z mnogo manjšim nego v zvezi s čilskim solitrom. Gnojenje pšenice s samim superfosfatom je umestno le tam, kjer je njiva že sama dobro zagnojena s hlevskim gnojem ali pa pride po sadežu, ki je bil močno z njim zagnojen. Na močno gnojni zemlji se namreč pogosto dogaja, da pšenica poleže. Tedaj seveda zarodi slabejše nego če stoji po koncu.

Pri prostih poskusih na pšenici se je v osmih slučajih dognalo, da je gnojenje s 120 kg čilskega solitra na hektar dalo povprečno za 270 kg zrnja in 800 kg slame več nego brez gnojenja. Ta večji pridelek predstavlja vrednost od 1075 Din. Odštevši od tega stroške za gnojenje s čilskim solitrom v iznosu od 420 Din sledi čisti dobiček od 655 Din na ha. Če primerjamo torej učinkovanje čilskega solitra na pšenico, vidimo, da nam je dalo 100 kg tega gnojila okrog 225 kg več zrnja in 665 kg več slame v vrednosti 895 Din. Ta uspeh je zelo ugoden in priča, da se pri pšenici dajo doseči zelo povoljni pridelki tudi s samim čilskim solitrom.

Iz tu navedenih podatkov si bo lahko vsak umen kmetovalec predočil, kako mora gnojiti z raznimi umetnimi gnojili, da bo dosegel čim višje pridelke. V tem smislu bo poskušal tudi pri drugih rastlinah in se uveril, katero gnojilo jim najbolj prija in v katerih množinah. Načelo vsakega naprednega kmetovalca mora biti, da izvleče iz svoje zemlje čim največ pridelkov, ker se mu samo na ta način v današnjih razmerah delo izplača. Čim manjši je pridelek, tem večji so pridelovalni stroški in narobe. Zato mora vsak kmetski gospodar stremeti za čim višjo produkcijo svoje zemlje.

Sadna razstava v Stari Loki

Dne 20. oktobra t. l. se je vršila v Stari Loki okrajna sodna razstava. K tej razstavi je pripomogel ljubljanski oblastni odbor in okrajna blagajna iz Kranja. Vkljub slabemu vremenu je bil obisk lep. Razstavo je obiskalo nad 200 oseb.

Sadno razstavo je slavnostno otvoril g. Kalan Franc iz Suhe. V kratkih in lepih besedah je govoril nato zastopnik ljubljanskega oblastnega odbora g. Kuret, ki je navduševal prisotne za sadjarstvo. Nato je spregovoril tudi g. Zdolšek kot zastopnik oblastnega kmetijskega nadzorništva iz Kranja, ki je v sličnem tonu vzpodbujal prisotne za sadjarstvo panogo.

Zasluga, da je ta prva sadna razstava v Stari Loki bila tako dobro obiskana, gre v prvi vrsti g. Petru Porenta iz Stare Loke, ki se je v resnici požrtvovalno zavzel za to razstavo. Tudi ostali odhorniki kakor gg. Viktor Omerza iz Kranja, Vinko Rupret, šol. upravitelj v Smedniku, Janez Ješe z Jame, Ivan Kosiša iz Ilovke, Burgar Jože iz Hraš, Jože Kuralt iz Žabnice, J. Draksler iz Praš, Janko Likozar, Franc Logonder in Franc Hafner so pripomogli z zbiranjem sadja, da je razstava uspela. Posebno lepo sadje so razstavili gg. Viktor Omerza iz Kranja, Jocič, šolski upravitelj v Olševku, Franc Logonder iz Virloha, Janez Ravnihar iz Stare Loke, Franc Ješe iz Stražišča, Franc Hafner iz Binklna, Anton Hafner iz Žabnice in Peter Porenta iz Stare Loke.

Tudi g. Porenta vulgo 'Fortunovec' je šel razstavi na roko s tem, da je dal dvorano brezplačno na razpolago. Ta lepa prireditev naj bo kažipot k povzdigi sadjereje, ki bo marsikateremu kmetovalcu nov vir dohodkov v kmetijstvu. Na razstavi je bilo zastopanih nad 200 vrst namiznega sadja. Po razstavi se je sadje raprodalo po 2.50 Din kg.

Občinske naklade na mošt

Uredba o izpremembah in dopolnitvah trošarinskega pravilnika z dne 20. julija 1929. l., št. 44.560, Službene Novine z dne 11. julija 1929. leta, št. 159/LXV., določa (k točki 2.) člena 108.) tega pravilnika, da se vinski mošt ne smatra za vino in zato ni več zavezan plačevanju državne trošarine.

To določilo je občutno zadelo naše občine, ker se je prej pobirala občinska doklada k državni trošarini od mošta prav tako kot od vina, le da je znašala ta trošarina 25 Din od hektolitra, a na vino 35 Din.

Za leto 1929 so bile občinske doklade pravnomočno dovoljene tudi na vinski mošt z odobritvijo občinskih proračunov. — Glede na to je odločilo ministrstvo za finance z rešenjem D. R. Br. 168.517 od 5. septembra 1929. l., da smejo tudi letos pobirati občine od vinskega mošta občinsko trošarinsko naklado po 25 Din od hektolitra.

Mislím, da je to povsem pravilno, ker so cene moštu v gostilnah prav take, kot so bile druga leta, čeprav se ne pobira od njega niti državna niti oblastna trošarina. F. K.—n.

Denar.

g Padec vrednosti srebra. Po vojni je stalno opazati padanje cene srebra. Tako mu je bila na londonski kovinski borzi v letu 1920. izračunana v današnji vrednosti našega denarja, cena za 1 kg 2460 Din, v letu 1924. povprečno 1360 Din in letos v oktobru je padla celo na 922 Din. Kakor se splošno presoja, se cena srebru ne bo več povzpela na prejšnjo višino, ker je ta kovina po vojni izgubila na veljavi kot podlaga za denarni sistem. Predvsem prehajajo k zlati valuti azijske države, ki so dosedaj imele mnogo srebrnega denarja v obtoku. S tem je povpraševanje po njem nazadovalo. To isto velja tudi glede izdelovanja luksuznih predmetov, ker

je ljudstvo po vojni obubožalo, zato se teh mnogo manj izdeluje. K temu prihaja še dejstvo, da se dandanes pridobiva srebro kot postranski proizvod pri produkciji bakra in svinca. Zadnji dve kovini se rabi vedno več, zato je tudi več srebra v ponudbi. Naravna posledica mu je padec cene.

g Uradni tečaji za november. Finančni minister je za mesec november t. l. določil naslednje uradne tečaje, po katerih je treba računati inozemske valute pri državnih dobavah: 1 angleški funt 276 Din, 1 egiptski funt 288 Din, 1 turška lira 247 Din, 1 turška papirna lira 26.60 Din, 1 napoleonor 218 Din, 1 ameriški dolar 56.50 Din, 1 kanadski dolar 56.20 Din, 1 holandski goldinar 22.77 Din, 1 švedska krona 15.18 Din, 1 norveška krona 15.136 Din, 1 nemška marka 13.52 Din, 1 švicarski frank 10.957 Din, 1 letonski lat 10.896 Din, 1 madžarska penža 9.90 Din, 1 španska pezeta 8.126 Din, 1 avstrijski šiling 7.94 Din, 1 belgijski belg 7.90 Din, 1 braziljski milreis 6.80 Din, 1 poljski zlatnik 6.34 Din, 1 italijanska lira 2.96 Din, 1 francoski frank 2.224 Din, ena češka krona 1.675 Din, 1 finska marka 1.421 Din, 1 grška drahma 0.735 Din, 1 bolgarski lej 0.409 Din, 1 rumunski lej 0.3375 Din.

Cene.

g Žitni trg. Položaj na svetovnem žitnem tržišču je bil v zadnji dobi precej negotov, kar je deloma povzročil tudi polom na njujorški borzi. Vendar so se razmere v zadnjih dneh precej izboljšale, kar je ameriška vlada podprla svoje farmerje s kreditom od 100 milijonov dolarjev. Pri nas v Jugoslaviji se to valovanje ni občutilo, ampak so ostale cene neizpremenjene. Bilo je sicer v tej dobi nekaj manj nakupov, kar se je pa pozneje izenačilo. V splošnem se nakupuje vedno le za sproti, nekoliko več povpraševanja je po moki ničli, manj pa po črnih krušnih mokah. Posebne živahnosti v tej kupčiji pa sploh ni.

g Ljubljanska blagovna borza. Na naši borzi je bilo v zadnji dobi le malo nakupov. Cene, ki se tu navajajo, so samo ponudbe za blago v vagonskih količinah postavljeno na vsako postajo v Sloveniji. Za 100 kg blaga se je zahtevalo te-le cene: pšenica baška 79 kg težka 247—250 Din, baška 78 kg težka, 242.50—245 Din, 77 kg težka 230—232.50 Din, sremska 80 kg težka 240—242.50 Din, sremska 77 kg 235—237.50 Din; rž baška 72-73 kg 210—212.50 Din; moka »0« franko Ljubljana 355—365 D; koruza baška nova, umetno sušena 197.50—200 Din; navadna tarifa 200 do 202.50 Din; činkvantin, umetno sušen 255—260 Din; oves baški ozimni 66-67 kg 205—207 Din; laneno seme domače po 5—6 Din.

g Lesno tržišče. Položaj v lesni kupčiji je še vedno medel in se nikakor ne more povoljno razviti. Vzrok temu mrtvilu leži v splošni gospodarski krizi, ki vlada skoro po vsej Evropi. Zato so tudi cene stavbnemu lesu še vedno precej nizke. Nekoliko povpraševanja je za bukovino in po hrastovih podnicah, manj po jelovini. Na prvem mestu pa je zanimanje za oglje in drva. Posebno drvo je bilo v zadnjem času zelo mnogo izvoženih v Italijo in Švico, kjer pa zahtevajo suha in gladka drva. Ker je pa večina teh že razprodana, morajo kupci segati po napol suhem blagu. Tudi cene so pri nas znatno višje nego lani ali predlanskim in celo višje nego v Slavoniji ali Bosni.

g Tržišče jajc. Cene jajc so se precej ustalile, kar je v zvezi z dejstvom, da so hladilnice pričele oddajati blago. Povpraševanje po svežem blagu ni več tako živahna, vendar so cene še dalje čvrste. Nakupovalci in izvozniki plačujejo jajca po 1.45—1.50 Din za komad po kakovosti. V Berlinu so zadnjo soboto notirale sveža jugoslovanska jajca 12.50—12.75 pfeniga (Din 1.66—1.73) franko meja, neocarinjena. V inozemstvu se opaža večja prodaja konzerviranih jajc iz hladilnic. Vzlic temu so cene trdne, ker

bodo ob nastopu hladnejšega vremena dovozi povsod popustili in tudi iz Rusije ni pričakovati večjih pošiljatev.

g Kupčija z vinom in vinskim moštom. Vinski trgovci v Mariboru so določili, da bodo nakupovali letošnji vinski mošt po naslednjih cenah za liter: mošt s 15% sladkorja po 4 Din, 16% 4.50 Din 17% 5 Din, 18% 5.50 Din, 19% 6 Din, 20% 7—7.50 Din. Nakupovalci se teh cen strogo držijo. Za šmarnico plačujejo okrog 3 Din za liter. — V pančevski oblasti je kupčija z vinom zelo mrtva in se plačuje vino z 10—12% alkohola po 2.50 do 4 Din. Množina pridelka ni niti srednja, dočim je kakovost dobra. Mošt pokazuje 19 do 21 stopinj sladkorja.

g Tržišče hmelja. Cene hmelja so se v zadnji dobi v inozemstvu nekoliko dvignile in temu dosledno tudi pri nas. Tako plačujejo v Savinjski dolini za prvovrstno blago do 7 Din za kg, za izbrano pa se ponuja celo do 8 Din. Vendar je prvovrstnega blaga le še malo. V zadnjem času je bilo prodanega mnogo blaga, predvsem takega slabše kakovosti oziroma barve, ki se je pa plačevalo le po 2—3 Din kg. Hmeljarji so doslej prodali do tri četrtine letošnjega pridelka. Opažati je sicer krčenje nasadov, vendar le v manjšem obsegu. V Nürnbergu so cene neizpremenjene.

g Kupčija z gobami. Povpraševanje po naših gobah v inozemstvu je ponehalo, ker imata Italija in Francija vsled ugodnega jesenskega vremena bogato pozno rast. Njih blago je prvovrstno in čisto belo, zato bolj iskano od našega. Pričakovati je, da bodo cene našim gobam ponovno padle.

ZIVINA
g Mariborski živinski sejem. Pri-
gnanih je bilo 8 konj, 16 bikov, 150
vlov, 392 krav in 8 telet, skupaj 574
kosov. Prodanih je bilo 359 kosov, od
teh za izvoz v Avstrijo 21. Cene so
bile za 1 kg žive teže kakor sledi:
Debeli voli 9.50—10 Din, voli za
vprego 7.25—8 Din, biki za klanje 7
do 10.50 Din, klavne krave debele

7.25—8 Din, plemenske krave 6.25 do 7 Din, molzne in breje krave 7—8 Din, mlada živina 8.50—9 Din, teleta 13.50 Din. Mesne cene: Volovsko meso I. in II. vrste 12—20 Din, telečeje meso I. in II. vrste 20—25 Din, svinjsko meso sveže 15—30 Din. — Sejmski promet je bil živahen in kupčija zadovoljiva.

g Prašičji sejem v Mariboru. Prašičjerejci so na sejm 31. oktobra pripeljali 390 prašičev in eno kozo. Dobili so zanje plačane naslednje cene za komad: Mladi prašiči 5—6 tednov stari po 90—100 Din, 7—9 tednov 125—250 Din, 3—4 mesece 300—400 Din, 5—7 mesecev 450—500 Din, 8 do 10 mesecev 680—800 Din, eno leto 1000—1400 Din. Kg žive teže 10 do 12.50 Din, kg mrtve teže 17—18.50 Din; koza 200 Din. Prodanih je bilo 282 komadov prašičev in ena koza.

Letina.

g Svetovna žitna letina. Mednarodni poljedelski urad v Rimu je objavil cenitev letošnje svetovne letine žita, ki je znatno manjša nego lanska. Samo pšenice je 94 milijonov stotov manj. Ta cenitev velja skoraj za vse važne države severne polute izvzemši Rusije. V 29 državah je bilo namreč letos pridelanih 777.3 milijona met. stotov pšenice, dočim je bilo v preteklem letu v istih državah doseženih 871.3 milijona stotov. Glavni primanjkljaj odpade na Severno Ameriko s 87 mil. stotov, medtem ko jo je Azija pridelala za 10 milijonov več nego lani. Vzlic manjšemu pridelku so pa cene pšenici tako izredno nizke, kakor niso bile še nikdar po vojni. To je pa pripisati dejstvu, da je ostalo od lanske letine prav mnogo zalog, ki še dandanes pritiskajo na ceno. Ko bo to enkrat spravljeno v promet, tedaj bodo tudi cene nategnile. Tako ni izključeno, da bomo pred novim letom izvozili večino naše pšenice po nizkih cenah v inozemstvo in spomladi jo bomo pa morali nazaj kupovati po visokih cenah. — Tudi je č m e n a je

manj od lani. V 25 državah smo ga letos pridelali 269.6 milijona stotov, napram 295.5 milijona stotov lani, torej za 26 mil. stotov manj. Izredno slab je bil pridelek o v s a, ki ga je bilo v 21 državah le 338.5 mil. stotov napram 454.6 mil. stotov v preteklem letu, torej za 116 mil. stotov manj. R ž i je bilo toliko kot lani 229.6 mil. stotov. — Rusija bo imela letino pšenice in rži približno enako lanski.

Izvoz.

g Izvoz sadja iz Slovenije. Naš izvoz sadja se prav lepo razvija. Po izvozni statistiki smo samo v septembru izvozili iz Jugoslavije 1814 vagonov sadja v vrednosti preko 38 milijonov Din. Največ sadja se izvažajo iz mariborske oblasti. Lani ustanovljena Štajerska sadjarska zadruga v Mariboru je že v avgustu izvozila 25 vagonov jabolok in bo predvidoma do konca leta izvozila okrog 200 vagonov. Izvažajo se predvsem v Avstrijo in Nemčijo, odkoder prihajajo številni trgovci ponj. Letos se je izrazito pokazalo, da ima lepo obrano in sortirano sadje mnogo boljšo ceno nego otreseno. V tem pogledu obeta ta sadjarska zadruga precej zboljšanja in naši sadjerejci se bodo morali sčasoma oprijeti pravilnega obiranja in odbiranja, če bodo hoteli doseči ugodne cene za svoj pridelek.

g Izvoz vina iz Banata in izplačevanje izvoznih premij. Kakor smo že poročali, izvažajo banaški vinogradniki letos precej mošta in vina v Avstrijo in v Češkoslovaško. Da se pospeši izvoz, plačuje država izvoznikom za vsak hektoliter izvoženega vina po 40 Din izvozne premije. Ker je pa to izplačevanje izostalo, so se banaški vinogradniki pritožili pri finančnem ministru, ki je nato odredil, da se mora ta nagrada izplačati že tekom petih dni potem, ko pristojni finančni uradi sprejmejo potrdila o izvršenem izvozu.

Slovenski hmelj letos ne gre na Češkoslovaško. Po češkoslovaški sta-

tistiki je bilo v septembru v Češko-slovaško uvoženih komaj 12 starih stotov hmelja iz Jugoslavije, dočim je Češka istočasno izvozila v razne države izvozenih 6958 starih stotov. Prejšnja leta je bilo v to državo prodano skoraj polovico našega pridelka.

Razno.

g Okrožni kmetijski urad v Celju se je preselil v svoje nove uradne prostore v palači Ljudske posojilnice, Vodnikova ulica 2. Uradne ure so vsako sredo od 8—12 in od 15—18, pa tudi ostale dni so gg. nadzorniki ob istih urah na razpolago strankam, ako niso zaposleni izven urada. Kmetovalci se vabijo, da se v polni meri poslužujejo Kmetijskega urada za brezplačne nasvete v vseh zadevah kmetijskega gospodarstva. Pismene vloge je kolkovati s 5 Din.

g Zaščita kmetijstva v Nemčiji. Nemška državna zbornica je sklenila povišanje nemške carine na govejo živino za klanje od 13 na najmanj 24.50 mark (od 176 na 332 Din) za 100 kg žive teže; dalje povišanje uvozne carine na ovce od 13 na najmanj 22.50 mark in uvozno carino na meso (sveže in zmrznjeno) na najmanj 45 mark (610 Din) na 100 kg. Vprašanje povišanja carine na žito za krmo je bilo za enkrat preloženo. Povišanje carine na krmilen ječmen bi namreč povečal uvoz koruze, glede katere je Nemčija trgovinsko-politično že vezana v pogodbi z Jugoslavijo. Carina na koruzo za krmo znaša namreč le 2.50 mark za 100 kg. — Predvideno povišanje namških carin na živino in meso ne bo imelo nikakega vpliva na naš izvoz, ker tega itak ne moremo uvažati v Nemčijo.

g Denaturiran petrolej za pogon kmetijskih strojev. Po odredbi finančnega ministra se odslej dovoli domačim rafinerijam denaturiranje in prodaja denaturiranega petroleja, namenjenega za pogon kmetijskih strojev, pri plačilu minimalne monopolske

takse od 10 par pri kg. Dovoljenja za nakup in uporabo denaturiranega petroleja, ki se izdajo v prvem polletju, veljajo samo do 30. junija, ona v drugem polletju pa do 31. decembra istega leta.

g Razstava sliv in sadnih izdelkov v Beogradu. Srbsko kmetijsko društvo priredi od 12. do 17. novembra v Beogradu razstavo suhih sliv, raznih sadnih izdelkov in konzervirane zelenjade. Razstavili bodo tu sadjerejci iz raznih pokrajin, da se dobi slika o današnjem stanju predelovanja češpelj v državi in se predvsem določi standarizacija blaga primerne za izvoz. Za to prireditve je dovoljena polovična vožnja do Beograda in nazaj, za kar se dobe potrebne legitimacije pri oblastnih samoupravah.

g Vina se v Sloveniji pije od leta do leta manj. Tako toži ravnatelj Andrej Žmavc v »Naših goricah«. V posebnem članku obravnava namreč nazadovanje plačane državne trošarine na vino, ki je v zvezi z nazadovanjem konzuma vina. Po podatkih o pobrani trošarini od l. 1924. do 1928. je razvidno, da je trošarini zavezani konsum vina od l. 1924. padel za približno 27 odstotkov. Leta 1924. je bilo v Sloveniji zatrošarinjeih še 480.500 hl vina, l. 1927. še 385.300 hl, lani pa samo še 352.300 hl. Najbolj je nazadoval konsum vina v steklenicah, in sicer od 99.900 hl v l. 1924. na 53.900 hl v minolem letu. Državne trošarine na vino je bilo pobrano l. 1924. 13.05 mil., l. 1927. 9.78 mil., lani pa 9.67 mil. Din in vzlic povišanju državne trošarine. To nazadovanje pobrane trošarine je pa tudi posledica znižanja trošarine na pivo za skoro 90 odstotkov, tako da je pivovarska industrija v Sloveniji lani prištedila na trošarini napram prejšnjim letom skoro 7 milijonov Din.

Zakonski stan je kakor vsaka druga stvar, če ljudje v njem pamet rabijo, je v njem sreča, če je ne, je nesreča.

Študiran kmet.

Pripomba: Prvi oddelek je obravnaval izgubljeno pravdo kmeta Modrasa. Primeri Gospodar I. 1929, št. 17.

2. »Tako pa ne bo šlo!«

Ves teden je mineval pri Modrasovih v nestrpnem pričakovanju, kaj bo povedalo pismo iz Ljubljane. Priti mora v kratkem. Modras se je oziral skozi okno, da bi pričakal pismonoša, ki ni mogel nikdar priti dosti zgodaj. Čakal je in čakal, minute so bile kakor ure, ure kakor dnevi. In dokler je hodil pismonoša mimo hiše s hladno uradno pripombo: »Nič za vas,« toliko časa je vsa Modrasova hiša trpela bridke ure: oče radi pričakovane pisma, vsi ostali radi nevolje nepotrpežljivega očeta.

No vendar!

Roka se je tresla nestrpnemu Modrasu, s težavo je trgal rob pisemskega ovitka, najraje bi bil v trenutku preletel vse pismo.

Naposled je prebral Čelo se mu je mračilo, obraz mu je bledel. Jezno je vrgel pismo od sebe.

»Kaj pa piše?«

Zene se je lotila radovednost.

»Hudič!«

»Ne kolnil!«

»Še svetniki bi kleli, če bi bili na mojem mestu.«

»Ne govori vendar kaj takega!«

»Tihooo! Modras že ve, kaj govori.«

»Torej kako piše?«

Modras je natikal očale. Še enkrat je vzel pismo v roke, še enkrat je bral od začetka do konca, lovil je posamezne črke, predelaval stavek za stavkom, toda pismo ni hotelo govoriti drugače.

Spet je vrgel pismo po mizi.

»Barabe, lumpi, falotil!«

»Kaj pa govoriš? Naj te kdo sliši!«

»Naj me! Resnico govorim.«

»Kaj pa vendar hočeš?«

»Tako ti povem: Ta iz Kranja in ni iz Ljubljane, oba skupaj nista nič

vredna. Samo računati znata, drugega pa prav nič. Sram naj ju bo, škrica študirana! Ampak mojih denarcev ne bosta žrla, ne, ne, ne.«

»Vidiš, to ti je opomin, da pusti pravdo. Zdaj boš imel malo stroškov, pozneje boš pa s težavo plačeval.«

»Misliš, da bom jaz? Tržinar bo nosil stroške in nihče drugi. Zato mu jo bom pa zagodel kakor še nobenemu ne. Modras ne bo odjenjal.«

»Pusti pravdo. Lepo te prosim.«

»Ali si zmenjena s Tržinarjem? Zdaj pa ravno nalašč ne. France naj zapreže!«

»Janez!«

»Nič Janez!«

»Pomisli! Štiri voze sena je na tleh. In k slabemu vremenu se pripravlja.«

»Nalože naj. Zvečer bomo zvozili domov. Zdaj naj zapreže, pa mir besedi!«

Ljudje so postajali, ko je tekel Modrasov koleselj po gladki cesti, kakor bi kurili za njim.

»Le kam se mu tako mudi?« je vprašal eden ali drugi.

Kosci na Modrasovem travniku so se spogledali.

»Ali ga vidiš?«

»Modras!«

»Kam se neki pelje?«

»Kamor se mu hoče. Na travnik ga danes ne bo.«

»Bomo vsaj lahko delali, kakor se spodobi. Če je on zraven, moramo delati po živinsko.«

Matičkov je precej šel koso klepat, in počitek pri malici je trajal več kakor eno uro.

Popoldne pa je prišla ploha in delavci so jo lepo mirno popihali iz travnika. Če bi bil doma konj, bi bilo vsaj suho seno lahko pod streho, tako pa...

Protiv večeru se je vrnil Modras. Krog njega je dišalo po obilni pijači

»Kako je?«

»Kako je pa doma?«

»Deževalo je.«

»Vem. Ali je seno spravljeno?«

»Ne. Ni bilo mogoče.«

»Kako! Ali ni pričelo deževati žele ob štirih?«

»Nič ne rečem. Ampak kdo pa nas posluša, kadar ni tebe doma!«

»Tako!!«

»Tako je vidiš.«

»Bomo videli!«

»Kako si pa ti opravil?«

»Tako, da bo vse škripalo.«

»In če zaškriplje pri nas?!«

»Tiko! Nobene take besede več. Razumeš? — Kje je večerja?«

Šli so k počitku. Žena je spala in sanjala strašne sanje. Zaskrbelo jo je in pričela je moliti: »Daj Bog, da bi ne bilo res...!«

III.

V Ljubljani je bila obnavana in spet je Modrasu trda predla. V imenu postave je bil obsojen in čez nekaj dni je zaškripalo.

»Prokleti advokati!« se je jezil Modras. »Kar povohajo se med seboj in ne puste človeka k besedi. Potem pa govore in čvekajo in trobezljajo, dokler ne mine sodnika potrpežljivost. Potem je pa mir besedi...«

Par rejenih juncev je šlo iz hleva in še telica za nameček.

»Advokati so mi jih požrli,« se je jezil Modras. »Ampak prve in zadnje. Ne bodo se za moje junce pravdali in Modrasovih telic ne bodo žrli ljubljanski in kranjski dohtarji!«

Spet se mu je tresla roka, ko je na pošti štel težke stotake in ko se je vrnil domov, je z jezo pljunil na prostor, kjer sta stala prodana junčka. Škoda jih je bilo.

Há! Da sem tako neumen! Čemu se pa pravdam z advokati! Nič več in nikdar več! Modras bo samsvoj advokat. Toliko že poznam postave, kakor tisti polizani škrici tam po kancijah. In pa — udaril se je po glavi — čemu ima pa kovač klešče! Čemu imam pa sina, Pepeta, postopača! Za delo ni za nobeno. V šoli mu pa še dosti dobro gre. Fant bo šel študirat in v nekaj letih bo imela naša hiša svojega advokata. In takrat, takrat — ha! — moj Jože vam bo že

pokazal, moj Jože vas bo vil in pestil — le počakajte...!«

pa tudi izgubil. No, naravnost povedano, ravno toliko jih je dobival, da ga je pravdarski satan lahko držal v svojih krempljih.

Jože pa je študiral kakor študirajo vsi tisti, ki morajo prisiljeni vzeti knjige v roke, da ne delajo družini sramote.

»Čemu bi moral ravno jaz študirati!« se je neprestano jezil in bulil preko knjig, preko latinskih perfektoev in grških aoristov, preko zemljepisa in zgodovine v šimi svet.

Vleklo ga je k trgovini, očetova volja pa ga je tiščala tja, kamor ni hotel. No in naposled — vsaj toliko je pokazal, da se razume na postave — dve leti zaporedoma se je spodtaknil v istem razredu in takim možem je svojčas postava govorila svoj neusmiljeni: »Poberi se!« Pepe pa je slišal v njem glas svojega odrešenja. Šel je k trgovini, kamor mu je velevalo srce in tako je napredoval od vajenca, preko pomočnika do samostojnega častivrednega trgovca.

*

Oče Modras pa ni hotel sleči svojega pravdarskega oblačila, dokler ni šel iz hleva zadnji rep in dokler ni bil odpoklican k večni sodbi. Ravno prav ga je Bog odpoklical, sicer bi bil zapel njegovi hiši neizprosni boben.

Modras se je zagrizel v pravde. In je marsikatero dobil, marsikatero

Ribolovci niso posebno vljudni ljudje, posebno če so ves dan presedeli na bregu ter zaman metali trnek v vodo. Neka žena je z nevoljo opazovala nekega ribiča. Ko pa je ta potegnil iz vode zelo majhno ribico, se ni mogla več vzdržati: »Vi, slišite, to je pa grdo od vas, da pustite taki mali stvarci natakiniti se na vaš ostri trnek.«

»Brigajte se za vaše zadeve in ta ribica naj vam bo v svarilo. Ako bi ta ribica držala usta zaprta, pa bi se ji ne bilo ničesar pripetilo.«